

Nr 156.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående nybyggnad för zoologiska institutionen vid universitetet i Lund; given Stockholms slott den 7 mars 1913.

Med åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ekle-siastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att för uppförande inom därför avsett område, i huvudsaklig överens-stämmelse med uppgjorda ritningar och kostnadsberäkningar, av en ny byggnad för zoologiska institutionen vid universitetet i Lund jämte in-redning med mera bevilja ett anslag av tillhoppa 456,760 kronor och därav på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 140,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott, och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts,
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro,
Enligt Dess nådiga beslut

GUSTAF ADOLF.

Fridtjuv Berg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1913.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÄRD,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSWÄRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Nybyggnad
för zoologiska
institutionen
i Lund.

Härefter yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Berg:
Under punkt 97 i det protokoll över ecklesiastikärenden för den 14
januari 1913, vilket såsom bilaga åtföljt årets statsverksproposition, om-
förmälde jag, att kanslern för rikets universitet till Kungl. Maj:t inkommit
med begäran om ett anslag till nybyggnad för zoologiska institutionen vid
universitetet i Lund, men att jag, som fann framställningen bära vinna
avseende, icke kunde i ärendets dåvarande skick framlägga detsamma till
Kungl. Maj:ts prövning. Tillika hemställde jag, att Kungl. Maj:t täcktes
föreslå Riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för ny-
byggnad för zoologiska institutionen vid universitetet i Lund på extra stat
för år 1914 beräkna ett belopp av 140,000 kronor.

Sedan ärendet numera blivit vederbörligen utrett, anhåller jag att få ånyo inför Kungl. Maj:t anmäla detsamma. Jag vill då till en början redogöra för den framställning i ämnet, som bildar ärendets utgångspunkt. Denna framställning gjordes av professorn i zoologi Hans Wallengren i en till det större akademiska konsistoriet under augusti 1912 avlåten skrivelse. I denna lämnar Wallengren först en redogörelse för zoologiska institutionens tidigare och nuvarande lokaler samt yttrar härom:

Åren 1842—1843 uppfördes det nuvarande biskopshuset vid Helgonabacken till institutionsbyggnad åt de zoologiska, kemiska och fysiska institutionerna, och under åren 1844—1845 inflyttades dit också de zoologiska samlingarna i andra våningen samt å vinden, vilka lokaler upplåtits åt den zoologiska institutionen. Emellertid uppfördes under åren 1840—1845 å Kraftstorget en ny byggnad, som var ämnad att bli bostad åt stiftets biskop. Snart därpå erbjöds dock universitetet att utbyta den nya institutionsbyggnaden vid Helgonabacken mot den nybyggda biskopsgården, ett erbjudande, som från universitetets sida då ansågs särdeles förmånligt, och år 1849 togo de zoologiska, kemiska och fysiska institutionerna nämnda byggnad vid Kraftstorget i besittning. I denna ursprungligen till biskopsgård uppförda byggnad, som därefter vanligen kallats museibygnaden, har den zoologiska institutionen allt sedan varit inrymd. Då emellertid de zoologiska samlingarna under professor Sven Nilssons ledning voro stadda i en snabb tillväxt, visade sig utrymmet för den zoologiska institutionen vara för knappt, och då år 1862 en ny kemisk institutionsbyggnad uppförts och det kemiska laboratoriet ditflyttat, överlätos de därigenom ledigblivna lokalerna i den s. k. museibygnaden åt den zoologiska institutionen.

Tidigare hade de entomologiska samlingarna på grund av bristande utrymme inom den zoologiska institutionen varit skilda från densamma och bevarats först i konsistoriehuset och sedan i två rum i akademiens hus vid »lilla torget». Då den zoologiska institutionen nu erhöll ökat utrymme, överfördes år 1863 de entomologiska samlingarna till museibygnaden och inrymdes i tre rum på östra delen av andra våningen, i vilka förut kemiska laboratoriet befunnit sig. Den ökning i utrymme, som den zoologiska institutionen sålunda erhölet, blev härigenom tämligen illusorisk och nästan fullständigt tagen i anspråk av den entomologiska avdelningen.

Med den zoologiska institutionen hade hittills även de paleontologiska och petrografiska samlingarna varit förenade. I samma mån som den geologiska vetenskapen vid universitetet hade utvecklats till en större självständighet, gjorde sig behovet av en särskild geologisk institution allt mer kännbart, och år 1868 avskildes de geologiska samlingarna från de zoologiska. Två rum (kemivaktmästarens förra boningsrum) i museibygnadens källarvåning upplätos till den nybildade geologiska institutionen. Emellertid tillväxte de geologiska samlingarna alltjämt och krävde därför ökat utrymme. På grund härav tog år 1870 den geologiska institutionen ytterligare två rum (konservatorns vid den zoologiska institutionen bostadslägenhet) i källarvåningen i anspråk för att snart därefter utvidga sig till hela källarvåningen i östra hälften av museibygnaden. Den zoologiska institutionens möjligheter till ökat utrymme blevo tydligen härigenom skarpt kringskurna, och nya sådana öppnade sig först, då den fysiska institutionen år 1886 kunde inflytta i sitt nybyggda institutionshus. Då erhölet den zoologiska institutionen tillträde till den grupp av rum, som ligger i västra hälften av museibygnadens andra våning.

Den utveckling, som zoologien under den senaste hälften av det gångna århundradet genomlupit, satte naturligen under 1870- och 1880-talen en ny prägel på den akademiska undervisningen i och studiet av detta ämne. På grund härav ställdes också andra och nya krav på den zoologiska institutionen. Förut, så länge studiet uteslutande eller företrädesvis avsett den rent deskriptiva systematiken, voro de systematiska samlingarna, institutionens museiavdelning, det väsentligaste. Men då en komparativ anatomisk riktning gjorde sig mera gällande och då studiet av s. k. lägre djur ingående upptogs samt den moderna mikroskopiska tekniken utbildats, måste zootomiska och mikroskopiska övningar anordnas och de studerande erbjudas tillgång på arbetsplatser med nödiga tekniska hjälpmedel. Vid sidan av institutionens museiavdelning måste därför en laboratorieavdelning, en zootomisk avdelning, inrättas. De genom fysiska institutionens förflyttning ledigblivna rummen togos därför också i anspråk för zootomiska övnings- och arbetslokaler. De på den systematiska avdelningen ständigt växande samlingarna erhöilo genom denna utvidgning icke något ökat utrymme. För dem kunde icke stort större lokaler disponeras än de, som erhöilos vid inflyttningen år 1849 i museibygnaden. I sin årsberättelse för år 1886 säger också dåvarande föreståndaren, professor A. Quennerstedt, att »utrymmet ej i behöflig grad ökats», och i redogörelsen för den zoologiska institutionen i universitetets festskrift år 1897 med anledning av konung Oskar II:s regeringsjubileum yttrar han även med hänsyn till de yttre förhållanden, under vilka arbetet å institutionen försiggår: »Att det sker under trångmål och svårigheter, därom skall var och en, som har insikt om ett sådant arbetes beskaffenhet och förutsättningar, lätt kunna övertyga sig genom en blick på de därtill avsedda lokalerna eller, rättare sagt, även på de därtill icke avsedda, enär ett av evertebratsamlingens rum vanligen upptages av bord med mikroskop och hela den övriga apparaten.»

Den år 1886 vunna lokalutvidgningen, redan från början för liten, visade sig också inom kort vara alldeles otillräcklig, och i årsberättelsen för år 1900 framhåller Quennerstedt åter: »Olägenheterna av bristande utrymme både med avseende på samlingarnas uppställning samt de på institutionen pågående arbetena göra sig allt mera kännbara». Vid denna tidpunkt yppade sig emellertid en ny möjlighet till vinnande av ökat utrymme. För den anatomiska institutionen hade nämligen en nybyggnad uppförts, och därigenom blev det gamla »anatomicum» ledigt. Detta uppläts åt den geologiska institutionen, och år 1901 inflyttade också denna i sina nya lokaler. Härigenom blev källarvåningen i östra hälften av museibygnaden ledig och togs år 1902 i anspråk av den zoologiska institutionen. Därmed förfogade denna institution över hela den byggnad vid Kraftstorget, vilken ursprungligen avsetts och inretts icke för institutionsändamål utan till bostad åt biskopen i Lunds stift.

Huru efterlängtd och nödvändig denna utvidgning än var, visade den sig dock redan från början föga tillfredsställande. Samma år (1902) skrev också Quennerstedt i sin redogörelse för den zoologiska institutionen: »Zoologiska institutionen disponerar äntligen numera ensam den ansefliga, men i anseende till rumsindelning och dylikt — för att icke tala om det värsta, nämligen läget — föga lämpliga byggnaden. — — Man må endast önska och hoppas, att de av *Calidium*-larverna urhålkade bjälkarna må hava styrka att uppbära sin tunga belastning av stora valskelett m. m. Dessa kunna nämligen alls icke flyttas ned i bottenvåningen. Rumsindelningen medger det icke; fukten därnere, som snart skulle överdraga dem med ett grönskande mögellager, icke heller.»

Den efter Quennerstedts avgång år 1903 tillförordnade föreståndaren, extra ordi-

narie professorn D. Bergendal, sedermera ordinarie professor och föreståndare för den zoologiska institutionen, framhåller ävenledes dessa lokalers olämplighet: »Mögelsvampar växa nämligen högt uppåt väggarna och golven äro även skadade av fukten. Därtill kommer, att de små fönstren insläppa allt för ringa ljusmängd, vilken därtill årligen minskas, allt efter som Tegnérspaltens vegetation tilltager. Samma svällande vegetation utanför ökar också i hög grad fukten och därmed mögelsvamparnas frodighet inuti dessa mot norr liggande källarlokalerna. Det ökade utrymmet är därför till stor del illusoriskt. — — — Över huvud taget är institutionens nuvarande byggnad trots dess rätt stora yttre volym i hög grad otjänlig för sin nuvarande uppgift.»

Behovet av ökat utrymme för laboratorier och arbetsrum hade genom förändringen år 1902 knappast i någon mån kunnat tillfredsställas, och kravet på ökat utrymme för samlingarna endast i ringa mån. Då det mest trängande behovet tydligen var arbetsmöjligheter för dem, som studerade zoologi, sökte man år 1908 att, i den mån det var möjligt, tillfredsställa detta. Då överflyttades nämligen den entomologiska avdelningen till det gamla bibliotekshuset, vilket, enär en nybyggnad för biblioteket uppförts, då blivit ledigt. Genom denna för den zoologiska institutionen föga lämpliga splittring av samhörande samlingar vanns emellertid ett något ökat utrymme, som för tillfället kunde i någon mån tillfredsställa kravet på flera arbetsplatser.

Wallengren övergår härefter till att närmare angiva de olägenheter vid den akademiska undervisningen och den vetenskapliga forskningen, som äro förknippade med de nuvarande institutionslokalernas beskaffenhet. I sådant avseende anför han:

Såsom framgår av den förut i korthet givna framställningen, har den zoologiska institutionen ursprungligen inrymts i en byggnad, som med hänsyn till rumsindelningen och inredningen i övrigt ursprungligen avsett helt andra ändamål och därför redan från början varit olämplig. Härtill kommer också, att dess läge, fritt på en offentlig plats och fullständigt utan angränsande gårdsplan, är det sämsta tänkbara för en zoologisk institution. Icke dess mindre har dock den zoologiska institutionen fått nöja sig därmed och trots alla olägenheter varit inrymd här under en tid av mer än sextio år, något som möjliggjorts därigenom, att tid efter annan, då förhållandena varit som mest trängande, ökat utrymme kunnat i någon mån beredas genom andra institutioners bortflyttning. Nu sedan år 1908, då en lokalutvidgning ägde rum genom splittring av den zoologiska institutionen själv, är varje möjlighet till ökat utrymme utnyttjat. På alla områden av den zoologiska institutionen råder nu en förlamande trångboddhet, och svårigheterna att på ett tillfredsställande sätt fullfölja det vetenskapliga arbetet och den akademiska undervisningen stegras i oroväckande grad år ifrån år.

Vad laboratorierna och arbetslokalerna beträffar måste de för att välja ett lindrigt uttryck betecknas som fullständigt otillfredsställande såväl med hänsyn till fördelning som inredning. De komparativt anatomiska övningarna hava sedan åtskilliga år tillbaka måst fördelas på tre rum, ett i andra och två i källarvåningen. Rummet i andra våningen, som är försett med två par fönster och har ett kubikinnehåll av 115 kubikmeter, har ofta tagits i anspråk av fjorton laboranter. Då övningarna pågå under en sammanhängande tid av fem timmar och dissektionsmaterialet icke sällan sprider en föga angenäm lukt, inses lätt, då dessutom en tillfredsställande ventilation saknas, att luften i detta rum snart skall vara i hög grad förskämd. Vad åter beträffar de två rummen i källarvåningen, som på grund av utrymmesskäl måst tagas i anspråk för

dessa övningar, äro i dem även inrymda läsesamlingarna. Samtidigt med de pågående dissektionsövningarna måste de studerande, som bedriva examensläsning och därför behöva tillgång till läsesamlingarna, vistas där. Dissekanterna måste för sina arbeten nödvändigtvis taga i anspråk fönsterplatserna; de andra studerande bliva därför hänvisade till platser längre in i rummen. Då emellertid fönstren i dessa låga källarum äro synnerligen små och icke ens insläppa tillräckligt ljus till själva fönsterplatserna, är det uppenbart, att ljusförhållandena längre in i rummen skola vara i högsta grad otillfredsställande.

Även de histologiska övningarna hava i regel måst fördelas på dessa rum i skilda våningar. Om källarvåningen med hänsyn till ljusförhållandena redan vad dissektionsövningarna beträffar måste anses synnerligen olämplig, blir den detta tydligtvis i än högre grad, då det gäller mikroskopiska övningar.

Emellertid medför denna nödtvungna fördelning av samma övningar på lokaler i skilda våningar även andra svåra olägenheter. Under övningarna är det nämligen oavbrutet nödvändigt för ledaren att giva muntliga anvisningar eller att på grund av något vid preparationen framkommet förhållande genom ett längre eller kortare föredrag belysa detsamma. Vid alla dylika ständigt påkommande tillfällen måste laboranterna i den ena våningen lämna sina platser och sitt arbete för att begiva sig upp, respektive ner i den andra våningen, eller också nödgas ledaren upprepa sin framställning i de skilda övningsrummen. Det är tydligt, att dessa förhållanden äro ägnade att i synnerlig hög grad förrycka och försvåra dessa övningar både för deltagarna och för ledaren.

Samtidigt med övningarna i histologi pågå övningar i allmän fysiologi. Dessa senare måste därför förläggas till ett rum i andra våningens västra hälft, vilket även då de mest olämpliga platser tagas i anspråk icke rymmer mer än tio laboranter. Detta har gjort, att årligen en del studerande, som anmält sig till genomgående av dessa övningar, icke kunnat mottagas utan hava måst vänta ett helt år. Även om redan detta tydligen verkar förryckande på en del studerandes examensarbete, är dock med anordnandet av dessa övningar ett vida svårare missförhållande förknippat. På grund av det otillräckliga utrymmet av laboratorier och arbetslokaler inom institutionen är det nödvändigt att förlägga de fysiologiska övningarna till ett rum, som annars upptages av sådana studerande, vilka arbeta med egna undersökningar. Under den tid, som övningarna pågå (omkring två månader), nödgas dessa studerande att avbryta sina arbeten, enär inga andra arbetsplatser finnas att erbjuda dem och icke heller någon annan lokal för de fysiologiska övningarna.

De tid efter annan anordnade embryologiska övningarna måste likaledes förläggas till rum, som annars användas av studerande, vilka syssla med speciella undersökningar.

Läger man härtill, att institutionens tjänstemän, föreståndarna för de olika avdelningarna, docenter, konservatorn och amanuenser, om de över huvud kunna förfoga över egna arbetsrum, hava lokaler, som med hänsyn till inredning, belägenhet och utrymme äro synnerligen olämpliga, torde det av Quennerstedt för femton år sedan fällda yttrandet angående de yttre betingelserna, under vilka arbetet å den zoologiska institutionen pågår: »att det sker under trångmål och svårigheter», få betraktas alltså jämt äga sin fulla giltighet, dock med den skillnaden, att svårigheterna nu hava nått den höjd, att de med nödvändighet måste avhjälpas.

För den zoologiska institutionens värdefulla samlingar har knappast någon ökning i utrymme vunnits, sedan de år 1849 inflyttades i den nuvarande institutionsbyggnaden. De genom de kemiska och fysiska institutionernas och den entomologiska avdelningens

flyttning ledigblivna rummen i andra våningen hava nämligen måst disponeras till övnings- och arbetsrum. De genom den geologiska institutionens flyttning disponibla rummen i källarvåningens östra del äro, såsom tillräckligt framgår av yttranden från mina företrädare, Quennerstedt och Bergendal, föga lämpliga till förvaringsplats för samlingar. Av de på södra sidan belägna tre rummen användas för närvarande de två större till läsesamlingen och under terminerna även, såsom redan framhållits, till de zootomiska och histologiska övningarna samt det mindre, tredje rummet till arbetsrum för amanuensen vid den systematiska avdelningen. Endast de tre rummen på norra sidan hava kunnat disponeras för samlingar. Då dessa rum både äro mycket mörka och fuktiga, hava i dem endast kunnat inrymmas magasinerade spritsamlingar av huvudsakligen evertebrerade djur. Med undantag av dessa tre smärre rum och ett rum på andra våningens nordsida, i vilket institutionens dyrbara samling av subfossila skelett från de skånska torvmossarna magasinerats, äro fortfarande såsom år 1849 samlingarna inrymda i tredje våningen och på vinden. Redan härutav torde inses, att institutionens för samlingar avsedda och användbara rum, som för sextiotre år sedan kanske kunde anses vara tillräckliga, nu skola vara i högsta grad otillräckliga, då samlingarna givetvis under dessa årtionden ökats i väsentlig grad. Nästan alla institutionens samlingar måste därför också nu i det närmaste betraktas som magasinerade. Alla skåp äro alldeles överfyllda, så att något nytt icke vidare kan i dem inordnas, och någon plats till nya skåp finnes icke. Dessutom äro stora delar av samlingarna såväl av däggdjur, fåglar och skelett som evertebrerade djur nedpackade i lådor, vilka uppställts på vinden eller i garderober. Institutionens stora spritsamlingar av fiskar, reptilier och groddjur hava under de senaste åren (1910—1911) ävenledes måst inpackas och stå nu i ett par mörka garderober på andra våningen. Detta befanns nödvändigt för att bereda plats åt en samling jämförande anatomiska preparat. En dylik för de studerande tillgänglig samling saknades nämligen fullständigt, och kurserna i jämförande anatomi måste inläsas uteslutande efter läroböckerna utan samtidig tillgång på anatomiska preparat, ett förhållande, som tydligtvis skulle i hög grad inverka menligt på studierna och därför icke heller kunde längre få fortvara. Men uppställandet av denna samling kunde endast företagas på andra viktiga samlingars bekostnad.

Det magasinerade skick, i vilket stora delar av institutionens rikhaltiga och dyrbara samlingar på grund av bristande utrymme för närvarande befinner sig, gör det svårt och ofta till och med omöjligt att använda samlingarna vid den akademiska undervisningen i den utsträckning, som önskligt vore. Vidare ställer det stora delar av samlingarna fullständigt oåtkomliga för de studerande. I bästa fall måste dessa nöja sig med vad de kunna uppfatta av de i skåpen tätt hoppackade föremålen. Någon ordnad systematisk studiesamling har på grund av det ringa utrymmet alls icke kunnat uppställas. Men dessutom omöjliggör det sätt, varpå samlingarna nu förvaras, nödig tillsyn. I de svåråtkomliga, i mörka garderober förvarade spritsamlingarna kan avdunstningen utan att i tid upptäckas fortskrida så långt, att dyrbart material förstöres, och i de visserligen omsorgsfullt tillslutna lådorna, innehållande preparerade fågel- och däggdjurskinn, kan alltid ett eller annat skadedjur söka sig in och anställa förödelse.

Wallengren avslutar sin framställning med följande uttalande:

Utav den givna skildringen av de nu rådande förhållandena i den zoologiska institutionen, en skildring, som icke på en enda punkt är hällen i för mörka färger,

torde tillräckligt tydligt framgå, att det är ett i hög grad trängande behov såväl för bedrivandet av den akademiska undervisningen och för det rent vetenskapliga arbetet i zologi som för bevarandet av dyrbara samlingar, att den zoologiska institutionen med det snaraste får till sitt förfogande större, lämpligare och mera tidsenligt inredda lokaler.

Men även i ett annat avseende är detta krav berättigat och nödvändigt. Liksom på 1880-talet behovet av vidgade arbets- och laboratorielokaler å den zoologiska institutionen i första hand var betingadt av den utveckling, zoologien tagit i jämförande anatomisk riktning, är även nu kravet på ökat utrymme delvis också framkallat av en ny riktning inom den zoologiska vetenskapen. Under de senaste årtiondena har nämligen en experimentell riktning inom zoologien utvecklats sig samt redan nått många och synnerligen överraskande resultat. Otvivelaktigt är det inom det experimentella området, som de viktigaste och största framtidsskördar vänta den zoologiska forskningen. Den nuvarande zoologiska institutionen, redan otillräcklig och otidsenlig med hänsyn till de krav, som systematik, jämförande anatomi och histologi m. m. ställa, blir det i än högre grad nu, då den experimentella zoologien med tvingande nödvändighet måste ryckas inom dess arbetsområde. För dylika undersökningar saknas så gott som fullständigt alla yttre förutsättningar. Redan institutionens läge mitt på en offentlig plats utan tillgång till något utanför liggande jordområde, där dammar och smärre försöksfält med mera dylikt kunna anordnas, innebär ett oöverstigligt hinder för anställande av experimentella undersökningar i det fria, och utrymmet inom institutionsbyggnaden tillåter icke heller inrättandet av akvarie- och terrarierum, som äro nödvändiga förutsättningar för experimentella undersökningar på laboratorierna.

Redan mina båda företrädare Quennerstedt och Bergendal hava, såsom förut framhållits, livligt känt och givit starka uttryck åt behovet av en ny zoologisk institution. Av vad ovan framhållits torde också tydligt nog framgå, att för ett tidsenligt bedrivande av undervisningen och den vetenskapliga forskningen i zologi vid Lunds universitet såväl som för bevarandet av dyrbara samlingar en ny zoologisk institution är i hög grad behöfvlig.

På grund härav anhöll Wallengren om konsistoriets medverkan till att Kungl. Maj:t måtte, i överensstämmelse med Wallengrens framställning bifogade ritningar och kostnadsförslag, hos 1913 års Riksdag hemställa om anslag till en ny zoologisk institutionsbyggnad i Lund.

Planen för det tilltänkta byggnadsarbetet utvecklas av Wallengren, i anslutning till de omförmälda av domkyrkoarkitekten T. Wählin i Lund uppgjorda ritningarna, i en av karts-kiss åtföljd redogörelse av följande innehåll:

Den första betingelsen för en ny zoologisk institution är naturligtvis tillgång till lämplig tomt. En sådan erbjuder sig å det norr om Helgonabacken belägna, Helgonagården tillhöriga jordområdet, vilket såsom lönejord tillhör biskopen i Lunds stift. Drätselnämnden har redan gått i författning om att genom underdånig ansökning hos Kungl. Maj:t bereda universitetet mot årligt tomtöre dispositionsrätt till en större areal av detta område. Av denna äro ett och ett halvt hektar beräknade till tomt för en ny zoologisk institution. Redan finnes å denna tomt en ganska stor damm, den s. k.

Vanningadammen, och genom terrängens svaga sluttning mot söder är det synnerligen lätt att utan större kostnader anordna i samband med Vanningadammen stående dammsystem till försöksdammar, och tomtens storlek i övrigt medgiver också anläggandet av smärre försöksfält. På grund av dessa förhållanden förefinnas alltså stora möjligheter till att anställa experimentella undersökningar i det fria.

Under förutsättning att Kungl. Maj:t bifaller den gjorda ansökningen, skulle institutionsbyggnaden förläggas på norra delen av tomten enligt bifogad karts-kiss.

Vid upprättande av förslag till institutionsbyggnad har jag utgått från den princip, som numera vid nybyggnader i regel följes, att icke inom samma byggnad förena laboratorier och lokaler, avsedda för förvaring av dyrbara samlingar. I laboratorierna och de privata arbetsrummen, där gaslågor ständigt brinna under paraffinkök och termostater, där ofta eldfarliga vätskor hanteras och där en mängd personer arbeta med olikartade undersökningar, förefinnes alltid, även vid den största försiktighet och den noggrannaste tillsyn, en viss eldfara. Vid upprepade tillfällen, även inom vårt land, har faran härav visat sig, och i den nuvarande zoologiska institutionen hava ett par gånger eldsvådetillbud från laboratorielokalerna endast i sista ögonblicket avvärjts. Såsom redan i redogörelsen för förhållandena å den nuvarande zoologiska institutionen framhållits, äro en del av institutionens samlingar synnerligen dyrbara och till och med alldeles oersättliga. Jag erinrar endast om den inom Skandinavien alldeles enastående samling av subfossila däggdjur från torvmossarna och om Zetterstedts, Thoms-sons med fleras typsamlingar inom den entomologiska avdelningen, samlingar, som äro grundläggande för kannedomen om viktiga och omfattande delar av den skandinaviska insektsfaunan och följaktligen av ett omistligt värde för hela den entomologiska vetenskapen. På grund härav har jag ansett det vara av stor vikt att så ordna byggnadsplanen, att museilokalerna förläggas till en särskild byggnad, förenad med laboratoriebyggnaden genom en gång, som medelst järndörrar kan avstängas, så att institutionens samlingar kunna anses vara fullt säkerställda, även om eld skulle utbryta i laboratoriebyggnaden.

En annan princip, som varit bestämmande för byggnadsplanen, är den, att byggnaden så anordnas, att institutionen, då så är behöfligt, må kunna tillbyggas, utan att det arkitektoniska helhetsintrycket förryckes.

Vad angår *museibygnaden* har jag föreslagit följande anordning:

Bottenvåningen inrymmer en stor sal med galleri. På golvet mitt skulle de monterade skeletten av större djur (valar, sälar, rovdjur och idisslare med flera) uppställas samt i skåpen under galleriet samlingarna av smärre däggdjurs och övriga ryggradsdjurs skelett. Skåpen på galleriet äro avsedda att inrymma magasin av systematiska vertebratsamlingar.

I den *andra våningen* skulle uppställas komparativt anatomiska och embryologiska samlingar och i den *tredje våningen* en fyllig systematisk studiesamling. *Vinden* av museibygnaden inredes till två stora salar, av vilka den ena skall inrymma de entomologiska samlingarna och den andra samlingar av övriga evertibrerade djur.

Med hänsyn till *laboratoriebyggnaden* har jag låtit utarbete två alternativa förslag: det ena förutom nödiga laboratorier och arbetsrum m. m. även upptagande bostadsvåning för institutionsföreståndaren (alternativ I), det andra förslaget utan sådan bostadsvåning (alternativ II).

Orsaken till att jag ansett mig böra i förslaget även upptaga bostadsvåning för institutionsföreståndaren är följande: För övervakandet av arbetena på och skötseln i

öfrigt av institutionen är det onekligen av synnerligen stor fördel, att föreståndaren bor på institutionen. Vid behov av utvidgning av institutionens laboratorier och arbetslokaler kan föreståndarens bostadsvåning härför tagas i anspråk och dyrbara nybyggnader för en mycket avsevärd framtid ej behöva ifrågakomma. Då det vidare är självklart, att den merkostnad (enligt förebragt utredning belöpande sig till 32,000 kronor), som uppförandet och inredandet av bostadsvåningen förorsakar statsverket, skall av föreståndaren förräntas genom skälig hyra, vinnes, såsom mig synes, genom en dylik anordning avsevärda fördelar för institutionen, utan att i realiteten någon ökad utgift förorsakas statsverket. Just med hänsyn till den betydelse, det innebär för institutionerna, finnas såväl i vårt land (i vissa institutioner vid Uppsala universitet och i viss mån även vid det karolinska institutet) som mångenstädes i utlandet (Danmark, Tyskland m. fl. länder) bostäder för föreståndarna inrymda i institutionerna, och föreståndarna äro skyldiga att innehava dem, något vartill de givetvis äro synnerligen villiga, då därigenom deras arbete med tillsyn över institutionen i hög grad underlättas.

Bostaden för föreståndaren har förlagts till andra våningens västra del (alternativ I) och utgöres, bortsett från de två arbetsrum, som även enligt det andra alternativet äro avsedda för föreståndaren, av fem rum med kök, jungfrukammare och badrum. På grund härav är laboratoriebyggnaden i alternativ I gjord 6 meter längre än i alternativ II. I öfrigt överensstämja de båda förslagen på det närmaste med varandra. De dem emellan föreliggande avvikelserna i rumsindelningen äro endast betingade av, att i det ena inrymts bostadslägenhet för föreståndaren.

Till *källarvåningen* hava på norra sidan, förutom lokaler för värmeledning och kolförråd jämte förrådsrum för glas o. d., förlagts tvättstuga, macerations- och desinfektionsrum m. m. På södra sidan hava inretts ett större och tre mindre rum för akvarier.

För alla experimentella laboratorieundersökningar på i vatten levande djur är naturligtvis tillgång på akvarier en oundgänglig förutsättning. För driften av dessa akvarier har hit inlettts vatten och en rörlig förkomprimerad luft. Denna senare är nödvändig för att kunna genomlufta sådana akvarier, i hvilka djurformer bevaras, som på grund av försökens natur ej kunna hållas i rinnande vatten. För den komprimerade luftledningen har en luftbehållare, rymmande omkring 800 liter, placerats i källarrummet, omedelbart utanför det stora akvarierummet, och genom en elektrisk pump, vilken träder automatiskt i funktion, så snart trycket i luftbehållaren sjunker till 1,5 atmosfärer, hålles lufttrycket i behållaren och ledningarna uppe vid 3 atmosfärer.

Intill det västra akvarierummet har ett kylrum förlagts, i vilket genom en elektriskt driven kylmaskin temperaturen skall kunna sänkas till och hållas vid -12° C. Tillgång på ett dylikt rum är i många fall av synnerligen stor vikt. Under vissa år kan tillgången på material, som bör konserveras, vara så stor, att konservatorn ej hinner att preparera allt, som skulle vara önskvärdt för institutionen. På grund härav kan åtskilligt gå förlorat, som, om tillgång på ett kylrum hade funnits, skulle hava kunnat räddas. Men även i åtskilliga andra hänseenden är ett kylrum nödvändigt, vid t. ex. alla sådana undersökningar, där det gäller att närmare studera, vilken inverkan en låg temperatur har på ett djurs utveckling eller organisation, eller då man arbetar med sådana organismer, som endast leva vid lägre temperatur.

Bottenvåningen upptages förutom av bostadslägenheter för vaktmästaren (två rum och kök) och för ett kvinnligt biträde (ett rum och kök), vilket skulle tjänstgöra som

städerska och portvakt, av ett större uppkningsrum, som samtidigt är avsett till verkstad för vaktmästaren, konservatorns båda arbetsrum, torkrum och ett mindre förrådsrum samt ett fotografiskt mörkrum. Vidare har till denna vånings östra del förlagts ett större rum, det s. k. läsrummet, som skall upptaga de studiesamlingar, vilka de studerande äga rätt att mera fritt begagna vid sina examensstudier. På andra sidan om vestibulen mot norr ligger ett s. k. arbetsrum (alternativ I, saknas å alternativ II), som är avsett för de amanuenser, vilka hava uppsikt över studiesamlingen.

I *våningen en trappa upp* mot söder och mitt för vestibulen äro institutionsföreståndarens båda arbetsrum belägna och i samband med dem hans bostadsvåning (alternativ I). På samma sida om vestibulen mot norr hava två rum förlagts, av vilka det större skulle inrymma institutionens bibliotek och det andra, mindre, vara ett skriv- och läsrum. I våningens östra del är det fysiologiska laboratoriet beläget och intill detta ett amanuensrum jämte ett mindre rum med dragskåp för sotning av kymograf-cylindrar och dylika nedsmutsande arbeten.

Med hänsyn till anordningarna i våningen en trappa upp erbjuder alternativ II den olikhet, att i stället för bostadsvåningen i västra delen inretts ett stort rum till laboratorium för systematiska, komparativt anatomiska och histologiska övningar. Det övriga utrymmet i denna del av våningen har disponerats till amanuens- och arbetsrum för studerande, som syssla med speciella undersökningar.

Den *tredje våningen* upptages i sin östra hälft av föreläsningssalen, intill vilken ett mindre kart- och planschrum samt ett preparationsrum förlagts. Mitt för vestibulen mot söder ligger professorsns i systematisk zoologi båda arbetsrum, väster om dem amanuensens vid den systematiska avdelningen arbetsrum, vidare ett rum för föreståndaren för den entomologiska avdelningen och amanuensens vid samma avdelning arbetsrum. Å alternativ I har laboratoriet för systematik, komparativ anatomi och histologi förlagts till denna vånings västra sida, under det att i alternativ II detta utrymme tagits i anspråk för två större arbetsrum. Övriga delar av våningen upptagas i båda förslagen av arbetsrum för specialister.

Vinden har givits följande inredning: till västra gaveln har förlagts en större sal för terrarier och intill denna ett mindre rum för konstant hög temperatur (intill 50° C.). Det övriga vindsutrymmet har använts till en fotografisk ateljé med mörkrum, förrådsrum och reservarbetsrum för specialister.

Vidare har Wallengren uppgjort en av vissa däri åberopade bilagor åtföljd kostnadsberäkning för byggnadens uppförande och inredning med mera av följande innehåll:

Beräknad kostnad för uppförandet och inredandet av en ny zoologisk institution.

För uppförandet av byggnader, ledningar, planering av tomt m. m. enligt i domkyrkoarkitekten Wählins utredning upptagna poster.....	kronor 380,000: —
Inhägnad av tomten	» 6,500: —
<i>Inredning av museilokalerna.</i> Inredningen i den nuvarande institutionens museilokaler, anskaffad som den är under skilda tider (delvis ända från slutet av 1700-talet), är i hög grad olikartad, otidsenlig och bristfällig samt kan på grund därav ej användas	

Transport kronor 386,500: —

	Transport kronor 386,500: —
i de nya museilokalerna. Det är därför nödvändigt, att en ny skåpinredning anskaffas.	
Vad som av den gamla museiinredningen över huvud taget är brukbart, finner emellertid användning i laboratorielokalerna, arbetsrummen och magasinen inom den nya institutionen men behöver för detta ändamål undergå reparation.	
<i>Inredning av laboratoriebyggnaden.</i> Till inredning av föreläsningssal, laboratorier och arbetsrum utöver den i den nuvarande institutionen befintliga möbleringen, som beräknats kunna användas, behöves åtskilligt nytt.	
Enligt av snickarmästare P. O. Risberg i Lund upprättat kostnadsförslag skulle möblering och skåpinredning belöpa sig till en summa av	» 33,345: —
Härvid torde böra frambållas, att samtliga skåp beräknats i ekmålad furu och alla övriga möbler i betsad furu, dock så, att borden försetts med skivor av ek.	
För reparation av äldre möbler och skåp torde böra beräknas	» 3,000: —
<i>Inredningen av akvarierummen.</i> I de två större rummen behövas tre stycken gjutna betongakvarier med ena sidan av tjockt glas. I de båda mindre rummen större och smärre akvarier av glas. För anskaffandet av denna inredning torde böra beräknas en summa av	» 1,800: —
<i>Inredningen av terrarierummen</i> å vindsvåningen samt av förvaringsrummet i källarvåningen torde belöpa sig till en summa av...	» 1,500: —
<i>Anläggning av kylrummet</i> enligt kostnadsförslag från Carl Holmbergs mekaniska verkstads aktiebolag i Lund	» 5,650: —
<i>Inredningen av en luftbehållare</i> med kompressor och elektrisk motor	» 1,900: —
<i>Flyttningen av samlingarna</i> torde ej kunna sättas till en mindre kostnad än	» 6,000: —
då man tager i betraktande, att alla de större skeletten av valar, idisslare m. m. måste nedtagas från sina ställningar och därefter åter monteras samt att vidare en kvalificerad arbetskraft måste användas vid nedpackning av en hel mängd samlingar.	
Vita draggardiner för laboratorielokalernas och arbetsrummens fönster ävensom dubbla gardiner för museilokalernas mot söder och öster vettande fönster samt enkla gardiner för fönstren mot norr. Kostnaden för dessa gardiner torde böra beräknas till en summa av.....	» 850: —
	<hr/> Summa kronor 440,545: —

Den av Wallengren upptagna posten å 380,000 kronor för byggnader m. m. grundar sig på en av arkitekten Wählin den 31 augusti 1912 un-

dertecknad approximativ kostnadsberäkning till nybyggnad för zoologiska institutionen vid Lunds universitet. Denna kostnadsberäkning, som är specificerad, upptager följande huvudposter:

jordarbeten	kronor	2,706: —
betong- och asfaltarbeten	»	92,329: 75
mureriarbeten.....	»	93,454: 60
stenarbeten	»	33,082: —
timmer- och snickeriarbeten.....	»	23,700: 50
järn- och plåtarbeten.....	»	23,737: 50
diverse arbeten m. m.	»	110,989: 65
Summa kronor		380,000: —

Bland de under diverse arbeten upptagna posterna förekomma: lino-leummattor 17,500 kronor; målningsarbeten 15,000 kronor; värmeledning 17,600 kronor; vatten- och avloppsledning m. m. 6,139 kronor; elektriska ledningar och armatur 10,200 kronor; elektrisk personhiss 6,800 kronor; planering och plantering 6,100 kronor; arkitekt-, konstruktör- och kontrollantarvoden 20,000 kronor; samt oförutsedda utgifter 6,651 kronor 15 öre.

Enligt meddelande den 31 augusti 1912 från Wählin till Wallengren utgör prisskillnaden mellan de i Wallengrens redogörelse omförmälda förslagen alternativ I och alternativ II för zoologiska institutionens nybyggnad enligt approximativ beräkning 32,000 kronor, vadan en nybyggnad i enlighet med alternativ II skulle kunna uppföras för en kostnad av 348,000 kronor.

Sedan ärendet remitterats till matematisk-naturvetenskapliga sektionen, beslöt denna vid sammanträde den 2 september 1912 enhälligt att tillstyrka ett anslagskrav hos Riksdagen å förutnämnda av Wallengren angivna kostnadssumma 440,545 kronor för byggande och inredning av ny zoologisk institution samt flyttning av samlingarna i överensstämmelse med det med alternativ I betecknade förslaget eller, om detta ej vunne bifall, enligt alternativ II.

Ärendet behandlades därefter av universitetets drätsel-nämnd vid sammanträde den 6 september 1912 i närvaro av Wählin efter särskild kallelse.

Enligt det vid sammanträdet förda protokollet anförde räntmästaren Eklundh:

Efter granskning av de till drätsel-nämndens prövning överlämnade ritningarna och övriga handlingarna rörande den föreslagna nya byggnaden för universitetets zoologiska

institution ville Eklundh till en början erinra därom, att bifall till den gjorda framställningen förutsatte, att ett av drätselnämnden tidigare väckt förslag om förvärvande med ständig besittningsrätt för universitetets räkning av vissa andelar av Helgonagården av Kungl. Maj:t bifölles.

Beträffande de till drätselnämnden överlämnade handlingarna angående ny zoologisk institution uttalade Eklundh därefter såsom sin mening, att nybyggnadsförslaget både i fråga om de olika lokalernas användning och byggnadens nödvändighet vore på ett synnerligt tillfredsställande sätt motiverat.

Visserligen hade det varit mycket önskvärt, att de av Wählin lämnade prisuppgifterna varit grundade på bindande erbjudande från vederbörande leverantörer att för de angivna beloppen utföra förekommande arbeten. Då det torde vara svårt, för att icke säga omöjligt, att redan nu få sådana bindande erbjudanden å arbeten, som icke komme att utföras förrän under åren 1914 och 1915, nödgades Eklundh emellertid utslutande hålla sig till Wählins bestämda uttalande, att alla prisuppgifter, grundade, som de vore, på gängse, till och med rundligt tilltagna, priser, måste anses fullt tillräckliga för arbetenas utförande; men Eklundh ansåge dock, att summan för oförutsedda utgifter borde höjas med i runt tal 30,000 kronor, därom han framställde yrkande. Slutsumman skulle alltså bliva 470,545 kronor.

Av de båda alternativen I och II lämnade Eklundh för sin del avgjort företräde åt alternativ I, däri bostadsvåning åt institutionsföreståndaren inrymdes inom institutionsbyggnaden, synnerligast som det måste anses vara till stor fördel för institutionen och arbetet där, att föreståndaren vore boende inom densamma, icke minst av den anledningen att byggnaden komme att ligga jämförelsevis långt från stadens centrum och ständig tillsyn där erfordrades.

Emellertid förutsatte detta förslag, att nuvarande innehavarna av de båda zoologiska professorerna skriftligen tillförbunde sig att — den äldre i tjänsten först och den yngre därefter — begagna sig av ämbetsbostaden i fråga och därför vidkändes årligt avdrag å den med ämbetet förenade kontanta lönen samt att ändring i sådant syfte för efterkommande zoologie professorer i universitetets utgiftsstat gjordes.

Det ifrågasatta löneavdraget för ämbetsbostad med densammas uppvärmning föreslog Eklundh till 1,200 kronor för år att tillgodoföras statsverket.

Emot förslaget till nybyggnad för zoologiska institutionen hade Eklundh i övrigt ingen annan anmärkning att göra än den, att byggnaden enligt den företedda situationsplanen vore förlagd nära nog mitt på den för byggnaden avsedda tomten. Om densamma förlades sålunda, syntes det bliva nästan omöjligt att dit förlägga en annan institutionsbyggnad, på sätt tänkt varit och även av Wallengren i det av honom rörande tomtens förvärvande avgivna yttrandet blivit antytt. Det syntes Eklundh därför nödvändigt att förlägga nybyggnaden något mera i söder och väster å tomten, på det att plats i sinom tid även för annan universitetets institutionsbyggnad måtte förefinnas.

Eklundh hemställde alltså, att åt universitetsmyndigheterna måtte lämnas frihet att, om anslag till ny zoologisk institution beviljades, förlägga byggnaden på den föreslagna tomten å plats, som då kunde befinnas lämpligast.

Drätselnämndens övriga ledamöter förenade sig med Eklundh i hans förslag.

I avseende å den eventuella bostadsvåningen i institutionsbyggnaden hava Wallengren och den andra av professorerna i zoologi vid universitetet Oskar Carlgren avgivit en så lydande förbindelse:

Undertecknade förbinda oss härmed att, om uti den föreslagna nya zoologiska institutionen skulle i överensstämmelse med alternativ I inredas en föreståndarbostad, bebo densamma i den tur det kan ifrågakomma samt för våningen jämte uppvärmning betala en hyra av tolvhundra (1,200) kronor, vilken summa må kunna avdragas av vår lön.

Lund i september 1912.

Hans Wallengren.

Oskar Carlgren.

Sedermera behandlades frågan av det större akademiska konsistoriet vid sammanträde den 11 september 1912. I en av konsistoriet till universitetskanslern avlåten skrivelse i ämnet anföres:

Drätselnämnden hade dels mot förslaget anmärkt, att byggnaden borde förläggas något längre i söder å tomten, dels ock ansett, att den i Wåblins vid förslaget fogade approximativa kostnadsberäkning upptagna post för oförutsedda utgifter borde höjas med i runt tal 30,000 kronor, varigenom slutsumman alltså skulle bli 470,545 kronor.

Konsistoriet, som på de av professor Wallengren i hans skrivelse och av rättsmästaren Eklundh till drätselnämndens protokoll anförda skäl funne det vara synnerligen fördelaktigt, att bostad för institutionsföreståndaren bereddes i den nya byggnaden, men icke ansåge det vara lämpligt att redan i sakens nuvarande skede fixera det löneavdrag, som institutionsföreståndaren kunde bli skyldig att vidkännas såsom ersättning åt statsverket för ämbetsbostad, anhölle om beredande av ett anslag å 470,545 kronor till uppförande av en ny byggnad för zoologiska institutionen i enlighet med bifogad karta, ritningar och kostnadsförslag alternativ I, med rätt för universitetets myndigheterna att i sinom tid bestämma läget för byggnaden samt att vid utförandet vidtaga de mindre ändringar, som kunde befinnas nödiga, utan att de beräknade kostnaderna överskredes.

Det område, varå de ifrågavarande byggnaderna för zoologiska institutionen skulle uppföras, utgjorde en del av den s. k. Helgonagården, som vore biskopen i Lund på lön anslagen. Fråga om förvärvande av ständig besittningsrätt till en del av Helgonagården för tillgodoseende av universitetets nuvarande och framtida behov av jord för nya institutioner m. m. hade väckts inom drätselnämnden, som tillstyrkt, att konsistoriet måtte göra framställning därom.

Frågan om anslag till byggnaderna torde dock kunna behandlas oberoende av frågan om jordförvärvet, enär enligt av drätselnämnden gjord utredning den årliga avgäld, som skulle komma att erläggas för besittningsrätten till jorden, kunde bestridas av universitetets egna medel, utan att statsanslag därför bleve erforderligt.

Beträffande användandet av de lokaler, som genom beviljande av det begärda anslaget skulle bli disponibla för andra ändamål, kunde konsistoriet icke för det dåvarande avgiva förslag. Dock hade redan nu från många håll klagan över bristande utrymme för sports, och inom den tid, då de nya byggnaderna kunde bli färdiga, komme säkerligen så många framställningar om anskaffande av nödiga lokaler för olika ändamål att göras, att det utrymme, som genom det nya byggnadsföretaget bleve ledigt, helt visst komme till god användning.

Med överlämnande av samtliga till ärendet hörande handlingar, däribland inkomna ritningar och kostnadsförslag rörande den tillämnade nya zoologiska institutionsbyggnaden, har universitetskanslern i skrivelse den 30 september 1912 yttrat:

1912 års Riksdag hade på Kungl. Maj:ts framställning beviljat medel åt universitetet i Uppsala för enahanda ändamål, och såsom skäl för beviljande av sistnämnda byggnadsanslag åberopades omständigheter, vilka vore fullt jämförliga med de till stöd för det nu föreliggande anslagskravet anförda förhållanden. Även i Uppsala vore, såsom nu visats vara fallet i Lund, den nuvarande zoologiska institutionen förlagd till en mitt inne i staden belägen, för annat ändamål ursprungligen avsedd samt i och för sig olämplig och alldeles för trång byggnad, vilken vore väl behövlig för andra universitetsändamål. Då, enligt vad av handlingarna inhämtades, det så väl för den vetenskapliga forskningen som ock för undervisningen i zoologi vore synnerligen maktpåliggande, att de anmärkta bristerna snarast möjligt avhjälpes genom uppförande av en helt ny institutionsbyggnad, och det uppgjorda förslaget härtill, alternativ I, syntes tillfredsställande, ville kanslern livligt förorda, att proposition avlättes till 1913 års Riksdag angående beviljande av det utav konsistoriet begärda anslaget å 470,545 kronor, däri inberäknat ett belopp av 6,000 kronor till bekostande av samlingarnas överflyttning till den nya byggnaden.

Efter erhållen remiss avgav överintendentensämbetet den 12 november 1912 utlåtande i ärendet. Ämbetet anförde därvid:

Mot det till bedömande föreliggande ritningsförslaget hade ämbetet icke funnit skäl till erinran.

Vad särskilt den för byggnaderna i fråga avsedda värmeledningen anginge vore att märka, att inga andra anordningar för densamma vore å förslaget angivna, än att i huvudbyggnadens källarvåning utmärkts platser för ångpannor och bränsleförråd. Vid utförandet av värmeledningen — som lämpligen borde anläggas för lågtrycksånga eller varmvatten med i båda fallen lika anordningar — borde iakttagas, att pannorna komme att placeras å de på vederbörande ritningar anvisade platser, att radiatorer uppställdes i varje rum, helst invid ytterväggarna inuti fönsternischerna, att rörledningarna — med hänsyn till lokalernas belägenhet och tillämnade användning — utfördes så, att fördelningsledningar för tillförsel av ånga eller varmt vatten till vertikalt nedåtgående rörstammar förlades ovan vindsvåningen samt att uppsamlingsledningar för kondens- och varmvattnets återledning till pannorna framdroges genom källarvåningen i stora byggnaden och över eller i kanaler under bottenvåningens golv i museibyggnaden. För ventilation av lokalerna borde kanaler uppdragas på vanligt sätt, och borde frisk luft tillföras dels genom direkta ventiler i ytterväggarna, dels ock genom mindre varmkammare, där luften förvärmades. Kostnaden för värmeledningen, som i de föreliggande beräkningarna upptoges till ett belopp av 17,600 kronor, ansåge ämbetet — som mot det underställda förslaget till kylanläggning icke funnit orsak till anmärkning — böra antagas komma att uppgå till 25,000 kronor och sålunda påkalla en ökning i det härför antagna omkostnadsbeloppet av 7,400 kronor.

Beträffande kostnadsberäkningarna i övrigt hade ämbetet haft anledning erinra, att åtskilliga poster borde tillkomma, nämligen:

dels nedannämnda till följd av för låga beräkningar

för 243 kbm. betong till fundament, som borde höjas med 3 kronor från 14 kronor till 17 kronor per kbm.	kronor	729: —
» 388 kvm. betongkonstruktion för taklag, som borde höjas med 4 kronor från 12 kronor till 16 kronor per kvm.	»	1,552: —
» 714 kvm. betongtak över museibyggnaden, som borde höjas med 4 kronor från 16 kronor till 20 kronor per kvm.	»	2,856: —
» 460 kvm. kloasongväggar (utan puts), som borde höjas med 1 krona från 3: 50 kronor till 4: 50 kronor per kvm.	»	460: —
» 230 m. stuprör av koppar, som borde höjas med 2: 50 kronor från 8: 50 kronor till 11 kronor per m.	»	575: —
» förankringar, som beräknats till kronor 1,000: — och borde höjas till 2,500 kronor med	»	1,500: —
		Summa kronor 7,672: —

dels ock följande poster, som uteglömts, eller

för formar till betongfundament	kronor	729: —
» » » källarmurar av betong	»	3,690: —
» » » betongpelare	»	576: —
» inredning i serveringsrum och tamburer i bostäderna, c:a	»	1,000: —
» kapprumsinredningar, c:a	»	500: —
» spegelparti mellan övre och nedre takfallen å huvudbyggnaden, c:a	»	2,000: —
		Summa kronor 8,495: —

vadan den uppgivna byggnadskostnaden, 380,000 kronor, av nu uppgivna anledningar borde ökas med tillhoppa 16,167 kronor eller till 396,167 kronor, vartill dock borde läggas ej mindre ovan angivna ökning i kostnaden för värmeledningen, 7,400 kronor, än även nödig ökning av det i beräkningarna upptagna beloppet, 6,651 kronor 15 öre, för oförutsedda utgifter, vilken ökning ämbetet emellertid ansåge kunna inskränkas till en summa av 17,148 kronor, då posten i fråga komme att utgå med omkring 23,800 kronor eller 6 % av den egentliga byggnadskostnaden; och skulle alltså, om samtliga här omförmälda, av ämbetet såsom behövlige ansedda tillägg gjordes, nyssnämnda kostnad komma att uppgå till 420,715 kronor, vid vilket förhållande den begärda anslagssumman, då det uppgivna beloppet, 60,545 kronor, för inköp av möbler och andra inredningsföremål m. m. medräknades, borde bestämmas till 481,260 kronor.

Ärendet remitterades därefter till statskontoret för avgivande av yttrande, såvitt anginge frågan om anordnande av bostad i vederbörande institutionsbyggnad för institutionsföreståndaren samt om avdrag å föreståndarens lön, i händelse bostad upplättes åt honom. Statskontoret avgav den 30 januari 1913 det begärda yttrandet och anförde däri:

Av akademiräntmästaren hade föreslagits, att om bostad bereddes föreståndaren för zoologiska institutionen, å hans lön borde avdragas och åt statsverket besparas 1,200 kronor om året. Mot detta förslag i och för sig hade statskontoret intet att erinra.

Emellertid kunde, med hänsyn till reparations- och övriga underhållskostnader, även om man bortsåge från kostnaden för beredande av fri uppvärmning, ett hyresbelopp av 1,200 kronor icke anses förränta större kapital än högst 20,000 kronor. Av

den merkostnad, 32,000 kronor, som uppförandet och inredandet av bostadsvåningen förorsakade statsverket, måste således minst 12,000 kronor betraktas såsom definitivt utgivna. I avseende på den tänkta fördelen av att vid behov av utvidgning av institutionens laboratorier och arbetslokaler föreståndarens bostadsvåning kunde tagas i anspråk, måste man taga hänsyn till den av professor Wallengren i hans skrivelse till det större akademiska konsistoriet kraftigt framhållna omständigheten, att rum, som ursprungligen avsetts för helt andra ändamål, redan från början vore olämpliga för institutionsändamål. Vid sådant förhållande torde det kunna ifrågasättas, om statens vinst på den föreslagna anordningen vore värd en kostnad av 12,000 kronor eller därtöfver. Härtill komme, att bostadsvåningen för mången framtida institutionsföreståndare kunde visa sig antingen för stor eller för liten eller i övrigt olämplig.

På grund av vad statskontoret anfört ansåge statskontoret för sin del synnerligen tvivelaktigt, om på det hela taget fördelarna av anordningen med bostadsvåning åt föreståndaren uppvägs kostnaden.

Slutligen har på given anledning överintendentensämbetet till ecklesiastikdepartementet inkommit med en den 18 februari 1913 dagtecknad promemoria av följande innehåll:

Förslaget alternativ I vore, enligt de till ärendet hörande handlingarna, beräknat att kosta 380,000 kronor, vilken summa dock sedermera av överintendentensämbetet i dess häröfver avgivna yttrande höjts till 420,715 kronor för själva byggnaden.

Förslaget alternativ II, vilket i motsats till alternativ I icke inbegrepe bostad för professor, hade av arkitekten Wäblin beräknats bliva 32,000 kronor billigare än alternativ I.

Sistnämnda alternativ innehölle 23,527 kubikmeter, under det att alternativ II, med användande av tillämpliga höjd- och breddmått å alternativ I — alternativ II föreläge nämligen allenast i skiss i mindre skala — mätte 22,157 kubikmeter, varför skillnaden — vilken skulle utgöra professorsbostaden — bleve 1,370 kubikmeter.

Enligt den slutligen beräknade kostnaden för alternativ I, 420,715 kronor, bleve enhetspriset 17 kronor 88 öre per kubikmeter, vilket gjorde, att skillnaden mellan de båda alternativen uppginge till 24,495 kronor 60 öre eller, i runt tal, till 24,500 kronor.

Att i alternativ II byggnaden icke kunnat minskas med en bostaden motsvarande kubikmassa torde bero dels på att byggnadens förstugu- och trapputrymmen, trots bostadens borttagande, icke lämpligen kunnat reduceras i proportion därtill och dels därpå, att den bortfallande kuben i övrigt, på grund av institutionslokalernas fördelning i de olika våningarna, icke helt kunnat inverka på minskningen av byggnaden.

Innan jag går att för egen del yttra mig i ärendet, har jag att redogöra för den under ärendets behandling av de akademiska myndigheterna berörda frågan om plats för den ifrågasatta nya institutionsbyggnaden.

I detta avseende tillåter jag mig erinra därom, att universitetskanslern, efter framställning av det större akademiska konsistoriet i Lund, i skrivelse den 26 oktober 1912 hos Kungl. Maj:t hemställt, att från det biskopen i Lunds stift på lön anslagna bostället 3 $\frac{1}{2}$ mantal krono Helgonagård nr 1 i Lunds landsförsamling finge för tillgodoseende av universitetets nuvarande och framtida behov av jord för nya institutioner m. m.

— däribland för den nya zoologiska institutionsbyggnaden — upplåtas fyra å en bifogad kopia av en utav kommissionslantmätaren Axel Nilsson år 1905 upprättad karta med litt. A, B, C och D utmärkta områden om tillhoppa 4 hektar 90 ar, ävensom att den årliga avgäld, som komme att fastställas, finge gäldas av medel ur universitetets akademikassa. Vid skrivelsen hade jämväl fogats utdrag av drätselnämndens vid universitetet i ärendet förda protokoll samt yttranden av stadsfullmäktige i nämnda stad, som på enskilt arrende innehade ifrågavarande boställe, samt av indelningshavaren.

Sedan på grund av remiss kammarkollegium i ärendet inhämtat utlåtanden från domkapitlet i Lund och Kungl. Maj:ts befallningshavande i Malmöhus län samt avgivit eget utlåtande i ämnet, medgav Kungl. Maj:t enligt beslut den 21 februari 1913, att under vissa av stadsfullmäktige angivna förutsättningar i avseende å ersättning till staden för de kostnader, som kunde tillskyndas densamma därigenom, att områdes avträdande påkallades, innan stadens arrenderätt upphört m. m., finge från bostället Helgonagården avseendras ifrågavarande områden att av universitetet i Lund under nyttjanderätt innehavas, så länge områdena användes för nu avsett ändamål och laga hinder ej mötte, under villkor i övrigt dels att årlig avgäld, som kunde anses skälig, av Kungl. Maj:ts befallningshavande efter vederbörandes hörande fastställdes i spannmål eller annan lämplig persedel att av universitetet till indelningshavaren utgöras med lösen i penningar efter medelmarkegångspris, vilken avgäld, som finge bestridas från universitetets akademikassa, på därom av vederbörande vid varje ny tioårsperiods början gjord framställning skulle kunna av Kungl. Maj:ts befallningshavande med hänsyn till då rådande förhållanden höjas, dels ock att universitetet låte, där så erfordrades, på egen bekostnad uppföra och under besittningstiden underhålla lämpligt stängsel vid områdena.

Framställningen av den zoologiska institutionens i Lund nuvarande tillstånd, av dess olämplighet och otillräcklighet för sitt ändamål och dess behov av att snart bliva utrustad med för undervisning och vetenskapligt arbete bättre lämpade lokaler synes mig så övertygande, att jag ej tvekat om nödvändigheten att tillmötesgå kravet på anslag för uppförande av en ny institutionsbyggnad.

I fråga om den nya byggnadens anordnande hava framlagts två olika förslag, betecknade det ena, i vilket ingår bostad åt institutionsföreståndaren, såsom alternativ I och det andra såsom alternativ II.

Av min föregående redogörelse för ärendets behandling av de akademiska myndigheterna framgår, att dessa obetingat förordat alternativ I.

Departement-
schefen.

Beträffande skälen härtill tillåter jag mig hänvisa särskilt till vad professor Wallengren och akademiräntmästaren Eklundh i sådant avseende yttrat. Tillika vill jag erinra därom, att de nuvarande innehavarna av de båda zoologiska professurerna förbundet sig att begagna sig av en eventuell ämbetsbostad samt att för en sådan med uppvärmning avstå 1,200 kronor årligen av lönen till statsverket.

Statskontoret har emellertid för sin del ansett synnerligen tvivelaktigt, om på det hela taget fördelarna av anordningen med ifrågavarande bostadsvåning uppvägsde kostnaden härför. Statskontoret har härvid utgått från att uppförandet och inredandet av bostadsvåningen, vilken enligt arkitekten Wählins beräkning skulle förorsaka en merkostnad av 32,000 kronor, komme att, då ett hyresbelopp av 1,200 kronor icke kunde anses förränta större kapital än högst 20,000 kronor, förorsaka statsverket en extra utgift av minst 12,000 kronor. Emellertid framgår av den utav överintendentsämbetet sedermera ingivna promemorian, att skillnaden mellan de båda alternativen I och II icke kan antagas uppgå till mer än i runt tal 24,500 kronor. Härav följer, att den av statskontoret angivna extra utgiftsposten för statsverket å 12,000 kronor, i händelse jämväl bostadsvåning anordnades, är för hög. Detta oaktat och ehuru jag ingalunda vill underkänna betydelsen av de skäl, vilka anförts för bostadsvåningens inrymnande i institutionsbyggnaden, synes det mig dock, som om ett utslutande av densamma skulle vara det lämpligaste. Jag tänker härvid icke så mycket på den jämförelsevis obetydliga besparingen i kostnaden för byggnadsföretaget i dess helhet, utan fastmer på vad av statskontoret i övrigt anförts. Jag vill tillägga, att genom upplåtande av bostadsvåning för institutionsföreståndaren universitetskanslern under vissa omständigheter skulle kunna känna sig mindre fri i valet mellan de två zoologiska professorerna vid tillsättande av institutionsföreståndare samt att sedan länge bostad för föreståndare ej inrymts i nyuppförda institutionsbyggnader.

De uppgjorda ritningarna, vilka, med fränseende av den i alternativ I inlagda föreståndarbostaden, i det närmaste överensstämma för de båda alternativen, hava gillats av överintendentsämbetet. Före arbetets företagande i enlighet med alternativ II böra dithörande ritningar i fullt utarbetat skick för godkännande föreläggas Kungl. Maj:t. Vid utförande av byggnadsföretaget torde vissa av överintendentsämbetet gjorda erinringar rörande värmeledning och ventilation böra iakttagas.

Vad angår byggnadskostnaden för det ifrågasatta institutionshuset har denna av överintendentsämbetet, med vissa tillägg och ändringar i de ursprungliga beräkningarna, för alternativ I satts till 420,715 kronor, från vilket belopp avgår en summa av 24,500 kronor, då enligt alternativ II bostaden till institutionsföreståndaren uteslutes. Det för byggnaden erforder-

derliga beloppet uppgår således till 396,215 kronor, vartill emellertid böra läggas 60,545 kronor för inköp av möbler och andra inredningsföremål med mera — jag har vid granskning av de poster, som ingå i sistberörda summa, icke funnit anledning till anmärkning — inalles sålunda 456,760 kronor.

Jag bör ej underlåta att omförmäla, att med den nya institutionsbyggnaden följa vissa krav på ökade anslag till universitetet. Förutom avlöning för den städerska, tillika portvakt, för vilken bostad skall beredas i byggnaden, lär institutionens årsanslag behöva höjas. Enligt vad jag inhämtat, anses för berörda ändamål en höjning av statens anslag till universitetet i Lund av omkring 4,000 kronor vara av nöden.

Beträffande platsen för nybyggnaden har av de akademiska myndigheterna föreslagits, att byggnaden skulle läggas inom det område, som enligt Kungl. Maj:ts av mig förut omnämnda beslut den 21 februari 1913 från det biskopen i Lunds stift på lön anslagna bostället Helgonagård nr 1 i Lunds landsförsamling avsåndrats för att av universitetet i Lund under nyttjanderätt innehavas. Den nya byggnadens läge inom ifrågavarande område, vilket är avsett att tillgodose flera institutioners behov, torde i sinom tid böra bestämmas av Kungl. Maj:t.

I avseende å ett framtida användande av de lokaler, som genom den nya institutionsbyggnadens tillkomst skulle bliva för andra ändamål disponibla, tillåter jag mig hänvisa till vad därom anförts i slutet av det större konsistoriets skrivelse i ämnet till universitetskanslern.

Under åberopande av vad jag nu anført och med beräkning, att det nödiga anslaget bör fördelas på en tid av tre år, hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen

att för uppförande inom därför avsett område, i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjorda ritningar och kostnadsberäkningar, av en ny byggnad för zoologiska institutionen vid universitetet i Lund jämte inredning med mera bevilja ett anslag av tillhoppa 456,760 kronor och därav på extra stat för år 1914 anvisa ett belopp av 140,000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, bifalla; och skulle proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtats till Riksdagen.

Ur protokollet:

J. F. Högberg.